

Minister Zdrowia

SEKRETARIAT
Biura Prac Senackich
Wpłynęło dn. 02.09.16, zał.
nr. 5141, podpis. 70-2

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. 01.09.2016r.
nr. 4107, podpis. [signature]

Warszawa, 2016-08-26

ZPP.070.44.2016

Pan
Stanisław Karczewski
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Odpowiadając na pismo z dnia 10 sierpnia 2016 r., znak: BPS/043-24-506-MZ/16, zawierające oświadczenie złożone przez Pana Senatora Macieja Łuczaka wspólnie z innymi Senatorami podczas 24. posiedzenia Senatu RP w dniu 4 sierpnia 2016 r., w sprawie skuteczności przepisów mających na celu przeciwdziałanie zażywaniu środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych, tzw. „dopalaczy”, zwracam się z uprzejmą prośbą o przyjęcie poniższych informacji.

Na wstępie należy zauważyć, że pojawienie się środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych spowodowało duże zmiany na scenie narkotykowej. Substancje te, ze względu na szybką i łatwą modyfikację składu chemicznego nie są ujęte w załącznikach do ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2016 r. poz. 224, z późn. zm.), a ich specyfika związana z nieznanym bądź często modyfikowanym składem chemicznym, dużą rozpiętością oddziaływań na użytkownika, tempem w jakim pojawiają się na rynku oraz sposobem ich dystrybucji sprawiły, że regulacje prawne przewidziane do przeciwdziałania rozpowszechnienia środków odurzających i substancji narkotykowych, czyli narkotyków, nie mają do nich zastosowania. Kwestie związane z nowymi substancjami psychoaktywnymi stanowią obecnie jedno z większych wyzwań w zakresie zdrowia publicznego, w kontekście których bardzo ważne jest zachowanie podejścia

zrównoważonego, skierowanego zarówno przeciwko podaży substancji psychoaktywnych jak i popytowi.

Zgodnie z art. 44b ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2016 r. poz. 224, z późn. zm.) zakazane jest wytwarzanie, przywóz i wprowadzanie do obrotu środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych, a wobec wprowadzonego zakazu, w art. 52a tej ustawy, została ustanowiona sankcja o charakterze administracyjnym. W związku z powyższym, prowadzenie działalności polegającej na wprowadzaniu do obrotu ww. substancji powoduje naruszenie przepisu art. 44b i 52a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, a zatem wiąże się z nałożeniem odpowiedniej sankcji na każdego kto wytwarza lub wprowadza do obrotu „dopalacze” i jest obligatoryjne, nie pozostawiające uznania właściwemu organowi, przy uwzględnieniu ustawowo określonych przesłanek. Należy zauważyć, że wskazane wyżej przepisy stanowią podstawę licznych działań podejmowanych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Ponadto, odnosząc się do poruszanego przez Senatorów problemu sprzedaży „dopalaczy” jako „produktów kolekcjonerskich”, należy zauważyć, że osoby wprowadzające do obrotu środki zastępcze podlegają odpowiednim sankcjom administracyjnym, niezależnie od oznaczenia tych środków jako substancji nienadających się do spożycia, ponieważ zgodnie z obowiązującą definicją zawartą w art. 4 pkt. 27 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii – do środków zastępczych nie mają zastosowania przepisy o ogólnym bezpieczeństwie produktów. W związku z tym również wobec osób, które wprowadzają do obrotu „dopalacze” oznaczając je jako produkty nieprzeznaczone do spożycia możliwe jest wyciągnięcie odpowiednich konsekwencji.

Jednocześnie, pomimo, iż wytwarzanie lub wprowadzanie do obrotu „dopalaczy” podlega karom pieniężnym na mocy art. 52a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, istnieją regulacje pozwalające na ponoszenie przez osoby odpowiedzialne za handel tymi substancjami konsekwencji karnych na podstawie art. 165 § 1 pkt. 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.), zgodnie z którym kto sprowadza niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia wielu osób albo dla mienia w wielkich rozmiarach wyrabiając lub wprowadzając do obrotu szkodliwe dla zdrowia substancje, środki spożywcze lub inne artykuły powszechnego użytku lub też środki farmaceutyczne nie odpowiadające obowiązującym warunkom jakości, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8. Ponadto, zgodnie

z art. 165 § 3 jeżeli następstwem czynu jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Niespełna rok temu, z dniem 1 lipca 2015 r., weszły w życie przepisy ustawy z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 875), której celem było doprecyzowanie i zmiana obowiązujących w zakresie przeciwdziałania „dopalaczom” przepisów. Najważniejsze kwestie wprowadzone przez ww. ustawę to m. in. usprawnienie procedury wycofywania z obrotu niebezpiecznych dla życia i zdrowia substancji, umożliwienie organom służby celnej egzekwowania zakazu ich przywozu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, objęcie kontrolą ustawową 114 nowych substancji, które oferowane były w sklepach z „dopalaczami” oraz powołanie Zespołu do spraw oceny ryzyka zagrożeń dla zdrowia lub życia ludzi związanych z używaniem nowych substancji psychoaktywnych. Skład ww. Zespołu stanowią eksperci z różnych dziedzin nauki, w wyniku pracy których Minister Zdrowia może podejmować decyzję o podjęciu stosownych prac legislacyjnych odnośnie nowych substancji wykazujących działanie na ośrodkowy układ nerwowy, co przyczynia się do prowadzenia racjonalnej polityki narkotykowej.

Dodatkowo w celu zwiększenia skuteczności kontroli obiektów, w których odbywa się handel „dopalaczami”, ww. ustawa wprowadziła również odpowiednią zmianę w ustawie z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2013 r. poz. 672, z późn. zm.).

Ponadto, uprzejmie informuję, że wyniku nowelizacji przyjętej 1 lipca 2015 r. stosowane są dwie definicje do określenia „dopalaczy” – środka zastępczego oraz nowej substancji psychoaktywnej. Środek zastępczy jest produktem, natomiast nowa substancja psychoaktywna to substancji pochodzenia naturalnego lub syntetycznego w każdym stanie fizycznym, o działaniu na ośrodkowy układ nerwowy, określona w wykazie wydanym w drodze rozporządzenia. Powyższe rozgraniczenie a także definicyjne zależności obu pojęć pozwalają na pozostawienie otwartego charakteru definicji środka zastępczego, która uwzględnia jego specyfikę, możliwość modyfikacji składu chemicznego oraz tempo w jakim substancje te pojawiają się na rynku, przy jednoczesnym zastrzeżeniu, że w jego skład może wchodzić co najmniej jedna nowa substancja psychoaktywna, określona już w wykazie, której wytwarzanie i wprowadzanie do obrotu objęte jest sankcją administracyjną. Wykaz nowych substancji psychoaktywnych zawarty w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 27 listopada 2015 r. w sprawie określenia wykazu nowych substancji psychoaktywnych

(Dz. U. z 2015 r. poz. 2017) zawiera 3 substancje, jednak aktualnie procedowany jest projekt zmiany tego rozporządzenia, który zakłada umieszczenie w wykazie kolejnych 13 substancji. Warto zaznaczyć, że czas niezbędny do prowadzenia prac legislacyjnych w przypadku rozporządzenia jest krótszy niż w przypadku zmiany regulacji ustawowych. Powyższe regulacje sprawiają, że niebezpieczne substancje są szybciej eliminowane z obrotu. Wykrycie w „dopalaczu” substancji, która znajduje się w wykazie jest niezaprzeczalnym dowodem na jej psychoaktywny charakter, co znacznie skraca i ułatwia procedurę prowadzoną przez Państwową Inspekcję Sanitarną. Jednocześnie, w przypadku, gdy w zarekwirowanym produkcie w wyniku badań stwierdzono obecność substancji, która wykazuje działanie na ośrodkowy układ nerwowy, a której nie ma w wykazie nowych substancji psychoaktywnych, należy zauważyć, że taka substancja wciąż spełnia definicję środka zastępczego.

Jednocześnie, analizując skuteczność wprowadzonych w 2015 r. przepisów, należy zwrócić uwagę na działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w przedmiotowym zakresie. Uprzejmie informuję, że w 2015 r. zostało przeprowadzonych łącznie 1 425 kontroli związanych z przeciwdziałaniem zakazowi wytwarzania i wprowadzania do obrotu „dopalaczy”, z czego 918 kontroli zostało przeprowadzonych w okresie do lipca do grudnia 2015 r. Ponadto, w okresie od stycznia do lipca 2016 r. zostało przeprowadzonych 549 kontroli. Liczba podmiotów oferujących ww. substancje ograniczyła się z 224 w 2015 r. do 71 wykazanych w 2016 r. W 2015 r. zostało skierowanych 135 zawiadomień do organów ścigania, natomiast w 2016 r. skierowano ich 57.

Jednocześnie, uprzejmie informuję, że z perspektywy zdrowia publicznego, jedną z najniebezpieczniejszych konsekwencji wynikających z używania środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych są zatrucia oraz zgony mogące mieć związek przyczynowo-skutkowy z ww. substancjami. Pomimo, że przedmiotowego zjawiska nie udało się w pełni wyeliminować to jednak należy zauważyć, że po wzroście zatruc zaobserwowanym w 2015 r., w którym odnotowano w lipcu 1 966 zatruc, ich liczba uległa ograniczeniu do 300 – 400 zatruc miesięcznie. W lipcu 2016 r. odnotowano 310 przypadków podejrzeń zatruc „dopalaczami”.

Uprzejmie informuję, że aktualnie w Ministerstwie Zdrowia podejmowane są wstępne prace mające na celu opracowanie możliwych do podjęcia działań i rozwiązań oraz dokonanie ich szczegółowej analizy, która następnie pozwoli na wdrożenie wybranych strategii. Ponadto, aktualnie bardzo istotnym jest zintensyfikowanie działań opierających

się na obowiązujących rozwiązaniach prawnych, monitorowanie ich skuteczności oraz weryfikacja na ile przepisy te pozwalają osiągnąć założone cele, czyli ograniczenie liczby zatruć „dopalaczami” oraz zlikwidowanie i zmniejszenie rynku tych substancji. Istotne jest również monitorowanie rynku „dopalaczy”, zarówno krajowego jak również w ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania o Nowych Narkotykach (SWO), który pozwala na prowadzenie wymiany informacji pomiędzy Europejskim Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii i jednostkami krajowymi. Ponadto, z perspektywy ochrony zdrowia bardzo istotnym jest usprawnienie systemu zbierania danych dotyczących zatruć „dopalaczami”, który przede wszystkim powinien zawierać uniwersalne standardy postępowania z pacjentem po zażyciu tych środków oraz ujawniać konkretne substancje powodujące zatrucie.

Zasadnym może się okazać ujednoczenie podejścia do wszystkich środków psychoaktywnych i objęcie reżimem prawnym „dopalaczy” w sposób analogiczny jak środków odurzających i substancji psychotropowych. Jednak podjęcie kolejnej inicjatywy ustawodawczej wymaga międzyresortowej współpracy, dyskusji i zaangażowania wielu ekspertów.

W celu skutecznego przeciwdziałania przedmiotowemu zjawisku konieczna jest współpraca i koordynacja działań podejmowanych we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji, pozostających w jego właściwości służb jak Policja i Straż Graniczna, Służby Celnej, Ministerstwa Sprawiedliwości oraz Prokuratury.

W związku z powyższym pragnę podkreślić, że podjęcie działań w celu zwiększenia skuteczności walki z „dopalaczami” wymaga przede wszystkim dokładnie zaplanowanej strategii, i w tym kierunku są planowane prace.

Niniejszym pozostaję w przekonaniu, iż przedmiotowe wyjaśnienia w nawiązaniu do oświadczenia złożonego Pana Senatora Macieja Łuczaka wspólnie z innymi zostaną przyjęte.

Z wyrazami szacunku:

Z upoważnienia
MINISTRA ZDROWIA
SEKRETARZ STANU
Jarosław Pinkas